

Prof. zw. dr hab. Aleksander Chłopecki

Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji

Katedra Prawa Handlowego (0048 22) 5520472

ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00- 927 Warszawa

Warszawa 28 marca 2023r.

**Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania dr. Tomaszowi Szczurowskiemu
stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych**

I. Konkluzje recenzji

Na podstawie art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2022.574 t.j. z dnia 2022.03.11 – dalej „PSW”) przedstawiam recenzję dorobku dr. Tomasza Szczurowskiego na podstawie wniosku o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie nauk prawnych.

Stwierdzam iż: dorobek naukowy i dydaktyczny dr Tomasza Szczurowskiego spełnia warunki określone w art. 219 PSW. W szczególności stwierdzam, że dr Tomasz Szczurowski:

1. Posiada osiągnięcia naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora nauk prawnych, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój nauk prawnych oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową w w/w zakresie.

2. Opublikował monografię pt. „Skutki otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, Warszawa 2022), która powinna być uznana za spełniającą warunki określone w w/w przepisach PSW.

3. Przedstawione w poniższej recenzji uwagi krytyczne nie powinny być traktowane jako zawołwana negacja punktów poprzedzających – ale właśnie jako uwagi krytyczne, które są nieodzowną częścią w praktyce każdej recenzji.

II. Ocena ogólna dorobku Habilitanta

Liczba publikacji naukowych Habilitanta jest stosunkowo liczna i zawiera ok. 20 rozdziałów w zbiorowych opracowaniach naukowych w tym 17 po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych. Dodatkowo Habilitant jest autorem 82 artykułów w tym 69 po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Jest to liczba znacząca, **wykraczająca poza standard obecnie realizowany w praktyce w postępowaniach habilitacyjnych**. Dodatkowo – są to artykuły w czasopismach cieszących się znaczną renomą. Habilitant nie podaje tu na szczęście (co się niestety zdarza) publikacji o charakterze popularnonaukowym. Jakkolwiek autor niniejszej recenzji uznaje „punktozę” za przejaw poważnej choroby toczącej środowisko akademickie z woli ustawodawcy (napisanie książki może, a czasami powinno, zająć trzy lata bez „rozmieniania” się na artykuły co może przełożyć na zwolnienie autora z pracy na mocy art. 128 PSW), to trzeba przyznać, że są to również pozycje zasadniczo punktowane na rozsądnym poziomie.

Regulacji ustawowe pod rządami, których toczy się to postępowanie habilitacyjne są wątpliwe w sensie funkcjonalnym i prowadzą do „nadprodukcji” doktorów habilitowanych i dewaluacji znaczenia tego stopnia naukowego. W mojej ocenie doktor habilitowany powinien być autorem lub współautorem (ale w sensie części, która ze względu na rozmiar i zakres merytoryczny mogłaby stanowić samodzielne opracowanie książkowe) więcej niż jednej książki – poza rozprawą doktorską. W konsekwencji jednak, muszę jako prawnik przyznać, że Habilitant w regulacjach będących podstawą przewodu się „mieści”, co mimo wyżej opisanych wątpliwości, było i jest podstawą opinii pozytywnej- zwłaszcza wobec obfitości mniejszych opracowań.

III. Opis i analiza rozprawy habilitacyjnej

Przedstawiając na wstępie uwagi ogólne - monografia pt. „Skutki otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, (Warszawa 2022), budzi niejednoznaczne refleksje. Z jednej strony należy doceniać a nawet podziwiać sprawność warsztatową i pracowitość Habilitanta. Przedstawiona monografia jest w zasadzie pierwszą, w każdym razie na tym poziomie szczegółowości i analizy bibliograficznej, analizą postępowania restrukturyzacyjnego. Jest to teza istotna dla oceny dorobku Habilitanta. Na marginesie – monografia wbrew tytułowi odnosi się do postępowania restrukturyzacyjnego w całości a nie jedynie do skutków jego otwarcia. Rozumiem, że jest to pewien skrót myślowy na zasadzie „od otwarcia do zakończenia”. Warsztatowo jest to praca znakomita i zawierająca w zasadzie wszystkie możliwe odnośniki do literatury naukowej w relevantnym temacie. Z drugiej jednak strony Habilitant w pewnym zakresie sam czyni sobie intelektualną krzywdę. W pracy o charakterze mającym w znaczącej mierze charakter opisowy Habilitant zaznacza bowiem wielokrotnie własne stanowisko i pogląd – czasami sporny ale najczęściej słuszny. Niezrozumiałe jest zatem to, że w zakończeniu (s.511,512) prezentuje jedynie dziewięć wniosków (rozumiem oczywiście, że najważniejszych). Moim zdaniem tych opinii Habilitanta, które należałoby wskazać w zakończeniu jest znacząco więcej. Habilitant wskazuje lojalnie, że praca nie ma charakteru prawnoporównawczego, jakkolwiek zawiera elementy opisu prawa Unii Europejskiej. Akceptuję to redukcjonistyczne stanowisko – zagadnienia zawarte w pracy faktycznie mają charakter lokalny.

Poniżej przedstawiam pewne uwagi szczegółowe, mające – wobec obszerności pracy zasadniczo charakter subiektywny i przykładowy .

- s. 49 – brak wytłumaczenia dlaczego ustawodawca akurat w tych przypadkach wprowadził negatywną przesłankę restrukturyzacyjną.
- s. 55 – przy pracy tego typu -rozumiem, że jest to niedogodność dla prawnika, ale należałoby uwzględnić przepisy o rachunkowości i niektóre pojęcia (na wskazanej stronie np. pojęcie aktywów netto, którego w pracy nie dostrzegłem w ogóle),
- w pracy brak odniesień do zobowiązań pozabilansowych i zobowiązań podporządkowanych – por. j.w.,

- s. 69 – czytelnik pozostaje z niedosytem w zakresie problemu przeniesienia transgranicznego siedziby spółki, możliwości jego dokonania i ew. skutków dla postępowania restrukturyzacyjnego. A przecież problem jest znany w orzecznictwie i to zarówno SN jak TSUE.
- uwaga techniczna np. s. 83,84, 93, 132 a zwł. 135 i inne – „objętościowo” nie powinno być tak, że tekst przypisów dominuje (i to pomimo mniejszej czcionki) nad tekstem głównym. Taka sytuacja oznacza bowiem, że Autor albo niezasadnie przesunął ważną część opracowania do przypisów albo zawarł w nich niepotrzebne treści zamiast jedynie odnośników,
- s 104 – wiadomo, że tekst aktów prawnych się kopiuje a nie przepisuje, ale użycie określenie „niniejsze rozporządzenie” jest raczej pomyłką. Ew. mogłoby być „niniejsze opracowanie lub „niniejsza książka”. Drobną złośliwość wobec Habilitanta i Jego redaktora, bo zasadniczo warsztatowo praca jest na wysokim poziomie,
- opis prawa Unii Europejskiej – np. s. 129 to raczej proste przekopiowanie i w przeciwieństwie do prawa polskiego Habilitant nie zgłasza tu własnych postulatów.
- s. 163 – teza o „rozdzieleniu” elementów firmy przez dodatek w restrukturyzacji ciekawa- wymagałaby rozwinięcia.
- s. 177 i nast. – rozważania dotyczące prokury – jak najbardziej słuszne.
- s. 193 – relacja restrukturyzacja vs. upadłość ujęta słusznie.
- s – 234 – wnioski podzielałam, trochę brakuje mi szerszego ujęcia tematu, ale może to faktycznie na inne opracowanie,
- s. 252 – z wnioskiem Habilitanta o potrzebie egzemplifikacji czynności przekraczających lub pozostających w zakresie zwykłego zarządu, w ograniczonym zakresie się zgadzam, zwracam jednak uwagę na ryzyko nadmiernej kazuistyki.

Inne braki:

- za niewłaściwe należy pominąć takich instytucji jak *reps & warranties*, które stanowią istotny element życia gospodarczego w Polsce. Wprawdzie skażonego prawem anglosaskim, ale istotnego przy transakcjach sprzedaży spółek i/lub przedsiębiorstw – również tch w procesie restrukturyzacji – i również celem usprawnienia i uprawdopodobnienia tej restrukturyzacji.
- w istocie wadą pracy jest praktyczne pominiecie, przy uwzględnieniu innych stosunków zobowiązaniowych obligacji (poza wzmianką) i innych dłużnych papierów

wartościowych; wyjątkiem jest szersze potraktowanie weksli, których znaczenie w obrocie gospodarczym jest obecnie znikome i ogranicza się do instrumentów zabezpieczających wierzytelności.

Powyższe uwagi krytyczne lub aprobujące nie zmieniają ogólnej oceny pracy i konkluzji odnoszącej się do spełnienia wymogów PSW.

IV. Pozostałe opracowania i ich ocena

W przeciwieństwie do stosunkowo krytycznej oceny w/w monografii i faktu, że Habilitant jest w istocie autorem jednej książki (poza doktoratem) a współautorstwo innych opracowań w zasadzie nie daje możliwości do uznania równoważności tych opracowań z monografiami, to wskazać należy na stosunkowo szerokie spektrum zainteresowań Habilitanta.

Habilitant, jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora miał stosunkowo liczne (12) publikacji w zakresie prawa handlowego -w tym upadłościowego (np.T. Szczurowski, Rada nadzorcza jako organ reprezentujący spółkę kapitałową, Monitor Prawniczy 2006/7, s. 351-358, T. Szczurowski; Nieistniejące uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej, Monitor Prawniczy 2007/6, s. 303-308; T. Szczurowski, Wadliwość uchwał rady nadzorczej spółki kapitałowej, Monitor Prawniczy 2008/19, s. 1015-1022; T. Szczurowski, Wpływ ogłoszenia upadłości na byt prawny zabezpieczeń wierzytelności, cz. I., Monitor Prawniczy 2011/3, s. 125-132 etc.).

Jego dorobek po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych zasadniczo koncentrował się na podobnym zakresie, przy czym wzmocnieniu uległy tu zainteresowania odnoszące się do kwestii procedury cywilnej. Przykładowo - por.: T. Szczurowski, Pojęcie sprawy gospodarczej po likwidacji postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych, Monitor Prawniczy 2012/19, s. 1011-1018; T. Szczurowski, Czy sprawy cywilne z udziałem jednostek samorządu terytorialnego są sprawami gospodarczymi, Samorząd Terytorialny 2013/10, s. 61-72; T. Szczurowski, Pismo przygotowawcze w postępowaniu sądowym w sprawie gospodarczej, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2013/3, s. 22-28; T. Szczurowski, Zakres kognicji

sądu w postępowaniu rejestrowym, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2013/7, s. 27-32, T. Szczurowski, Dyskrecjonalna władza sądu gospodarczego po nowelizacji KPC, Monitor Prawniczy 2013/16, s. 870-877.

Jednocześnie Habilitant pozostał w nurcie „czystego prawa handlowego” – por.np. T. Szczurowski, Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową, Monitor Prawa Handlowego 2012/2, s. 41-49; T. Szczurowski, Podwyższenie kapitału zakładowego spółki z o.o. bez zmiany umowy w świetle najnowszego orzecznictwa, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2013/9, s. 16-21; T. Szczurowski, Wprowadzenie klauzuli arbitrażowej do umowy (statutu) spółki handlowej, Przegląd Prawa Handlowego 2014/1, s. 13-18; T. Szczurowski, Zdatność arbitrażowa sporów ze stosunku spółki, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2014/1, s. 27-33; T. Szczurowski, Zakres podmiotowy zapisu na sąd polubowny sporu korporacyjnego, Monitor Prawa Handlowego 2013/6, s. 7-13; T. Szczurowski, Charakter prawny wyroku stwierdzającego nieważność uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej, Monitor Prawniczy 2014/16, s. 843-850; T. Szczurowski, Zawieszenie prawa głosu akcjonariusza z uwagi na konflikt interesów, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2020/5, s. 39-44; T. Szczurowski, Rezygnacja członka zarządu po nowelizacji kodeksu spółek handlowych, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2020/1, s. 29-34; T. Szczurowski, Zaskarżanie uchwał wspólników spółek osobowych - wnioski de lege ferenda, Przegląd Prawa Handlowego 2014/10, s. 54-58; T. Szczurowski, Prawa mniejszości w jednoosobowej spółce z o.o., Przegląd Prawa Handlowego 2015/9, s. 37-41.

Przy okazji - całkowicie podzielam tezy Habilitanta, że twierdzenia o zdolności arbitrażowej wynikającej jakoby ze stosunku (statutu, umowy) spółki są całkowicie fałszywe, bo klauzula arbitrażowa jest postanowieniem umownym wymagającym zgody wszystkich stron a nie (większościowo realizowanym) uprawnieniem korporacyjnym.

Oczywiście większość opracowań Habilitanta pozostawała w nurcie prawa upadłościowego. Por. np. T. Szczurowski, Odstąpienie od umowy wzajemnej zawartej przed ogłoszeniem upadłości, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2013/11, s. 10-17.; T. Szczurowski, Niedopuszczalność stosowania art. 94 PrUpN do potrącenia

dokonanego przed ogłoszeniem upadłości, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2014/9, s. 31-36; T. Szczurowski, Legitymacja wierzyciela hipotecznego do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości właściciela nieruchomości. Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2015/1, s. 32-36.; T. Szczurowski, Postępowania restrukturyzacyjne w świetle ustawy z 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2015/9, s. 30-36.; T. Szczurowski, Wpływ postępowania restrukturyzacyjnego na cywilne postępowanie sądowe i egzekucyjne, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2017/11, s. 26-32.; T. Szczurowski, Reprezentacja banku w upadłości, Monitor Prawa Handlowego 2017/2, s. 24-31.

Ogólnie – dorobek naukowy Habilitanta należy ocenić jako znaczący. Pozostając przy swoim zdaniu odnośnie roli monografii – w sensie liczbowym i merytorycznym jest to dorobek znacząco ponadstandardowy w porównaniu z wieloma procedurami habilitacyjnymi, które miałem przyjemność (lub nie) obserwować ostatnio.

V. Działalność dydaktyczna i pozostała

Habilitant prowadzi zajęcia z następujących przedmiotów: Prawo restrukturyzacyjne, Prawo upadłościowe, Podstawy prawa handlowego. Prawo handlowe, Seminarium dyplomowe (licencjackie), E-biznes.

Należy podkreślić, że jako recenzent nie otrzymałem w praktyce od WPiA UKSW jak i od Habilitanta żadnych materiałów odnoszących się do Jego działalności dydaktycznej. Oczywiście w jakimś zakresie uzupełniłem to powszechnie dostępnymi źródłami internetowymi. *Last but not least* wskazać należy, że Habilitant jest urzędującym sędzią Sądu Apelacyjnego (Apelacja Warszawska). Osobiście uważam to za duży plus – takie dziedziny jak prawo handlowe (w szerokim rozumieniu) powinny być prowadzone przez praktyków i jest to niezwykle korzystne dla studentów i procesu dydaktycznego. Czysta teoria nie jest bowiem tym, co jako dydaktycy powinniśmy oferować swoim studentom. Oczywiście cicha nadzieja, żeby każdy sędzia chociaż przez rok poprowadził własny biznes raczej pozostanie niespełniona...

Habilitant wykazuje też sporą aktywność w zespołach naukowo badawczych. Min w 2012 r. – jako kierownik projektu pt. „Proces gospodarczy po zniesieniu odrębnego postępowania gospodarczego”, finansowanego w ramach badań własnych Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, w 2013– jako kierownik projektu pt. „Poddanie sporów korporacyjnych pod sąd polubowny”, finansowanego w ramach badań własnych Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, w 2015 – jako kierownik projektu pt. „Utrudnianie dostępu do rynku jako czyn nieuczciwej konkurencji”, finansowanego w ramach badań własnych Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, w 2016 – jako kierownik projektu pt. „Kognicja sądu rejestrowego w sprawach wszczynanych na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 1142),” realizowany przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości.

Habilitant jest członkiem Kolegium Redakcyjnego Monitora Prawa Handlowego, a w konsekwencji recenzentem wielu artykułów ukazujących się na łamach tego czasopisma.

Habilitant współorganizował konferencje na UKSW jak również uczestniczył we współpracy z sektorem gospodarczym oraz prowadząc działalność publikacyjną. Np. prowadził wykład „Prawo gospodarcze” w ramach studiów podyplomowych Zarządzenie Biznesem Medycznym organizowanych przez Szkołę Główną Handlową jak również inne wykłady z różnych aspektów prawa spółek w ramach studiów podyplomowych Akademii Spółek organizowanych przez Szkołę Główną Handlową. Uczestniczył też w programie telewizyjnym udzielającym instrukcji o sposobie wypełnienia formularzy w postępowaniu rejestrowym (rok 2016). Jest również współautorem publikacji praktycznej - : K. Janowska, T. Szczurowski, Prawo cywilne. Praktyczne aspekty formułowania pism procesowych, Warszawa 2013.

Habilitant jest również członkiem - założycielem Polskiego Stowarzyszenia Ekonomicznej Analizy Prawa.

VI. Konkluzje - powtórzenie

Jak wskazałem już powyżej dorobek naukowy i dydaktyczny dr Tomasza Szczurowskiego spełnia warunki określone przepisach PSW.

.....

/Prof. zw. dr hab. Aleksander Chłopecki WPiA UW, Katedra Prawa Handlowego/